

EDİTÖR OLMAK*

Yeşim GÖKÇE KUTSAL

*Başkalarının bilgisi ile bilgin olsak bile,
ancak kendi aklımızla akıllı olabiliriz.
Montaigne*

Giriş

Evrensel bilimin paylaşılmasını sağlayan bilimsel dergilerin ve editörlerinin temel işlevi; **"Bilimsel makale yazarının kendisini en etkin bir biçimde ifade etmesine yardımcı olmak ve bilimi anlaşılabilir bir şekilde yayınlamaktır"**. Verilen emeğin ve harcanan zamanın getirisi ise ; **"Bilimsel Saygınlık"** ve **"Bilim Ortamına Katkı Sağlamanın Onuru"** dur.

Yayınlanan materyalin doğru ve geçerli olduğu konusunda güvence sağlaması gereken editör, bu anlamda okuyucuya karşı ciddi bir sorumluluk taşımakta ve yine bu amaca yönelik olarak tarafsız danışman seçimine özen göstermek durumundadır. Yayına kabul edilen makalenin sadece ve sadece bilimsel değeri nedeniyle yayınlanacağı güvencesini vermek editörün sorumluluğudur. Ayrıca yayına kabul edilme aşamasında sınırda kalan makaleler ile ilgili belirleyici son karar da editöründedir (1, 2).

Bilimsel makalelerin yayınlanma sürecinde öncelikle editör ve danışmanların süzgecinden geçmeleri temel kuraldır. Gerek dergi editörlüğü, gerekse danışmanlık özveri ve emek gerektiren uğraşlardır. Akademik çalışmalar ve rutin hekimlik uygulamaları yanında bir hekimin böylesi bir çalışmayı da üstlenmesinin altında yatan neden; bilimsellik tutkusu, editörlük veya danışmanlık yapılan derginin kalitesinin beğenilmesi ve daha üst düzeye taşınabilmesi isteği, derginin ilgi alanına giren konular ile ilgili olarak güncel bilgiye ulaşabilme arzusu olabilir. Gerekçe her ne olursa olsun tıp ortamına yadsınamaz bir katkı sunulacağı kesindir.

Başarılı bir editör ve danışman olabilmek için öncelikle **"iyi bir okuyucu"** olunmalıdır. İyi bir okuyucu olabilmenin ise iki yolu vardır: birinci yol diğer iyi okuyucuları dinlemektir. İki kişi nasıl aynı şekilde yazamazsa, aynı şekilde okuyamaz da; bir okuyucu dikkatini dile yoğunlaştırırken, bir diğeri makalenin kurgusuna odaklanır. Dolayısı ile iyi okuyuculardan fikir almak kişiyi geliştirir, zenginleştirir. İkinci yol ise **"pratik yapmak"**tır. Diğer kişilerin dokümanlarını incelemek, eleştirmek önemlidir, fakat sadece bazı noktaların net olmadığını ifade etmek yetmez. Okuyucunun kafasını karıştıran konuları açıklamak gerekir. Ayrıca bir metnin sadece zayıf yönlerini değil, başarılı kısımlarını da vurgulamak gerekir ki, bu da en az diğeri kadar

Prof. Dr. Yeşim GÖKÇE KUTSAL - Türk Tıp Dizini Komite Üyesi
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi, Türk Geriatri Dergisi Baş Editörü - ANKARA
ygkutsal@gmail.com

*Yazarın; Editörün Katkı ve Sorumlulukları (Gökçe Kutsal Y: Editörün katkı ve sorumlulukları. içinde: Yılmaz O (Ed): Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık -2006, Openajans. Ankara, 2006, s:67-72) başlıklı yazısı (kitap editörünün izni ile) temel alınarak hazırlanmıştır.

zordur. **Yazın dilinde ve makale yazmada olgunlaşmanın temel taşı okuyucu olarak olgunlaşmaktır.**

Dergilere yayınlanma beklentisi ile gönderilen makalelerin değerlendirilmesi için danışmanların seçimi ve gelen değerlendirme sonuçlarının makale yazarına yansıtılması aşamaları editörün sorumluluğundadır. Eğer danışmanlar akıllıca seçilirse; değerlendirmeler anlamlı olacak ve editör makalenin kabulü ile ilgili olarak kolayca karar verebilecektir. Makalenin kabul edilemeyeceği düşünülüyorsa ve bu konuda hiç kuşku yok ise, bu karar "**uygun ve anlaşılabilir bir şekilde**" yazara bildirilir. Danışman eleştirisi çok uzun ve karmaşık ise yazara onu yönlendirebilecek olan kısımları gönderilmelidir, dolayısı ile yazara yol gösterici olan, hangi değişikliklerin makalenin kabulü açısından şart olduğunu tanımlayan editörün mektubudur. Eğer minör değişiklikler istenmişse ve bunlar yerine getirilmişse makale yayına kabul edilir, eğer ciddi bazı revizyon ve değişiklikler istenmişse makalenin düzeltilmiş şekli tekrar danışmanlara gönderilip onay istenmelidir. Bu prosedür ciddi gecikmelere neden olabileceğinden bu aşamada editöre önemli bir görev düşmektedir. Eğer gerekmiyorsa ve danışman tarafından talep bildirilmemişse her makale tekrar danışmanlara gönderilmemelidir. Nihayet yayınlanabilecek hale geldiğine inanılan her makale editör tarafından gözden geçirilip onaylanmalıdır.

Okunulurluk oranı yüksek dergilere doğal olarak yayınlanma talebi ile gönderilen makale sayıları da yüksek olacak ve bu durum o dergilerin danışmanlarını oldukça güçlü bir pozisyona sokacaktır. Danışmanlar derginin yayın politikasında ve bilimsel içeriğinde yaşamsal önem kazanacaklardır. Bu aşamada danışmanlar tarafından bu yetkinin ve gücün olumsuz yönde kullanılması editörü, dergi yayın kurulunu, derginin yayın organı olduğu kuruluşu zor durumda bırakabileceği için; editörlere; danışmanların, yayın kurulu üyelerinin, derginin yayın organı olduğu kuruluşun yetkililerinin ve hatta okuyucuların da katılımı ile periyodik olarak ciddi bir değerlendirme yapmaları ve dergiyi içerden ve dışardan destekleyen ekibi her açıdan tekrar gözden geçirmeleri önerilmektedir (1, 2).

Editörde Bulunması Gereken Özellikler

Bilimsel editörde bulunması gereken özellikler ve kendisinden beklentiler (1,2):

1. Önceden yayınlanmış bilimsel araştırmaları olmalıdır. Yazarlar ve danışmanlar daha önceden tanıdıkları ve konu ile ilgili araştırmaları, konferansları ve hatta ödülleri olan kişilerle daha rahat çalışırlar.
2. Aktif bir araştırmacı olmalıdır. Araştırma yapan, okuyan, kongrelere katılmaya devam eden kişiler konuya ve güncel bilgilere daha hakim olurlar.
3. İyi organize olmuş bir kişi olmalıdır. Zamanını etkin bir şekilde kullanabilen, diğer projelerine öncelik vererek derginin işlerini aksatmayan kişiler editör olabilirler.
4. Diplomatik özelliklere sahip, iyi kararlara varabilen bir kişi olmalıdır. Karar verecek olan kişiler editörlerdir ve bu kararları ne olursa olsun uygun bir dil ile tebliğ etmek durumundadırlar. Çoğu kez iyi verilmiş kararlar sağ duyu yardımı ile verilen kararlardır ve zeka ya da bilimsel becerilerle birebir örtüşmeleri gerekmez. Editör gözü ile bilimsel makale değerlendirme aşamasında karar verilmesi gereken ana başlıklar şöyle sıralanabilir:
  - a. Makalenin derginin yayın politikasına ve hedef kitlesine uygun olup olmadığının belirlenmesi,

- b. Danışmanların seçilmesi (Söz konusu makale açısından en iyiler seçilmiş midir, yoksa daha ayrıntılı bir araştırma süreci daha iyi danışmanlara ulaşılmasını sağlayabilir mi?)
  - c. Değerli danışma kurulu üyelerinin zamanının onlara özensiz hazırlanmış metinler gönderilerek harcanmaması,
  - d. Danışman raporlarının toplanması (Bu raporlar mantıklı mıdır? Danışmanın konu işle ilgili bilgi birikimini yansıtmakta mıdır? Bir başka danışmanın görüşüne gereksinim var mıdır? Editör yazarları nasıl yönlendirmelidir?)
  - e. Makalelerin revizyonlarının kabulü (Yeterli bir revizyon yapılmış mıdır? İlk danışmandan veya yeni bir danışmandan tekrar değerlendirme istenmesi gerekmektedir?)
  - f. Makalenin kabul veya reddi konusunda son kararın verilmesi.
5. Toleranslı bir kişi olmalıdır. Editörün en önemli özelliklerinden birisi de yazar, danışman ve kendisi arasındaki olası anlaşmazlığı ve fikir ayrılıklarını önlemek veya yumuşatmaktır.
  6. Kariyerinde belli bir noktaya ulaşmış olmalıdır. Editör olarak akademik kariyerinde istediği noktaya ulaşmış bir araştırmacının seçilmesi daha uygundur, çünkü meslek hayatının veya kariyerinin başındaki kişiler açısından dergi işleri “ bilimsel araştırmalarını engelleyen bir yük” gibi algılanabileceğinden editörlük görevine gerekli özeni gösteremeyebilirler.

Editörün Bağımsızlığı

Gerek baş editörler, gerekse dergi sahipleri her ikisi de derginin başarılı olmasını isterler, fakat çok farklı roller üstlenirler. Baş editörün birincil sorumluluğu dergide yayınlanan güvenilir makaleler yoluyla okuyucuları bilgilendirmek ve eğitmek, ayrıca derginin standardını korumak ve güçlendirmektir. Dergi sahipleri (ister bilimsel dernekler, isterse ticari kuruluşlar olsun) kuruluşlarının temel değerlerini korumaya özen gösterir, derginin tüm basım ve dağıtım sürecini gerçekleştirir, finansal sorumluluğunu üstlenirler. Dergi sahipleri ile baş editörlerin ilişkileri güven ve saygı çerçevesinde yürütülmeli, her iki taraf da birbirinin sorumluluklarının bilincinde olmalı ve yetki sınırlarını tanımlamalıdır. İki taraf arasındaki olası çatışmalar derginin entelektüel saygınlığını zedeleyecek, finansal başarılarına da sekte vuracaktır (3).

Potansiyel editörlerin görevi kabul etmeden önce bilmeleri gereken konular

1. Derginin sahibi kimdir? Bilimsel dernek, üniversite, eğitim kurumu, hastane, vakıf, resmi kurum veya yayınevleri olabilir. Her yayınevinin editöriyal görevlendirmelere farklı yaklaşımı vardır. Bu konu mutlaka net olarak öğrenilmelidir
2. Derginin geçmişi nasıldır? Daha önceki editör neden görevden ayrılmıştır? Bir sözleşme yapılacak mıdır? Şartları nelerdir?
3. Editör kime/ hangi kuruluşa karşı sorumludur? (Derneğin başkanı, kuruluşun müdürü, üniversite yönetimi, yayınevi sahibi vb.)
4. Uygun bulduğu her makaleyi yayınlayabilme özgürlüğüne sahip midir?
5. Derginin sahibi olan kuruluşun yayın politikası nasıldır? Derginin yayınlanmasının birincil amacı nedir? Amaç, derginin sahibi olan kuruluşun çalışanlarının makalelerini yayınlamak mı? Gelir elde etmek mi? Bilimsel literatüre katkıda bulunulmasına destek olmak mıdır?
6. Dergide yayınlanacak makale türleri (araştırma, derleme, editöre mektup, olgu sunumu vb) sabit midir? Editör değişiklik yapabilir mi? Bazı konulara öncelik vererek derginin bilimsel profilini / yönünü değiştirebilir mi? Bazı özel konular için yer açabilir mi?

7. Dergi sahibi veya yayınevi “danışman değerlendirmesine tabi tutulmadan” bazı yazıların/ makalelerin yayınlanmasını istemekte midir?
8. Yayınevinin pazarlama ve reklam politikası nasıldır? Bu yaklaşım etik açıdan bir editöre uygun mudur? Editörce kabul edilebilir bir şekilde mi yapılmaktadır?
9. Derginin yayın aralığı nedir? Sayfa sınırlaması var mıdır? Reklamlar ve / veya tanıtım yazıları bu sınırlamaya dahil midir?
10. Editör derginin üretimi ile ilgili aşamalardan da sorumlu mudur?
11. Derginin basılı versiyonu yanında elektronik versiyonu da mevcut mudur? Her ikisinin içeriği de aynı mı olacaktır? Yoksa farklı mı hazırlanacaktır?
12. Editöriyel işlemlerin yapılacağı ofisin yeri nerededir? Editör yardımcıları ve / veya editörler kurulu oluşturulacak mıdır? Yeterli destek personel ve teknik donanım sağlanacak mıdır?
13. Editöre ve / veya editör yardımcılarına konu ile ilgili bilimsel etkinliklere katılmaları için destek sağlanacak mıdır?

Yukarıdaki soruların yanıtlanması potansiyel editöre karar verebilmesi açısından yardımcı olacak ve bilimsel standardı yüksek bir dergide bağımsız olarak çalışmasını kolaylaştıracaktır.

Bütün bu süreçte editörün bağımsızlığı ve herhangi bir unsur tarafından baskı altına alınmaması son derece önemlidir. Profesyonel kuruluşlar tarafından yayınlanan dergilerin editörlerinin de aynı bilimsel dernekler tarafından yayınlanan dergilerin editörleri gibi bağımsız olmaları açısından gerekirse yazılı sözleşmeler yapılarak bağımsızlık garantileri sağlanmalıdır. Bu aşamada “**Bilimsel Editör**” ve “**Yönetici Editör**” tanımlamalarına da açıklık getirmek gerekir.

Bilimsel Editör: Editörlük görevi aktif çalışan bilim insanı olmayı gerektirmektedir, çünkü yayınlanacak olan çalışmaların halen var olan bilgilere katkısı, öne sürdüğü hipotezler, tutarlılığı, test edilebilirliği ve tekrarlanabilirliği gibi belli özelliklere sahip olup olmadığını kontrol edecek olan kişi editördür.

Editörün temel görevlerinden bir diğeri etik kavramının korunmasıdır. Bilimsel yayın dünyası hareketli ve bir anlamda karşılaştırmalı, yarışmalı bir ortamdır. Editörler haklı olarak önemli olduğunu düşündükleri ilginç yazıları yayınlarken daha fazla okuyucuya hitap etmek isterler. Ancak bu platformda “**bilimsel yayın etiği**” kurallarının dışına çıkılmaması gerekir, çünkü etik kuralların herhangi bir nedenle ihlali durumunda sorumlu kişilerden biri de editördür. Kısaca editörler derginin bilimsel standardından sorumludur ve derginin kalitesini belirleyen en önemli kişilerdir.

Yönetici Editör: Yönetici editör genelde ücretli ve tam zamanlı olarak çalışan bir profesyoneldir. Hemen tüm büyük yayınevlerinin yönetici editörleri vardır. Oysa bilimsel editör, çalışmalarını gönüllülük bazında yürüten bir bilim insanıdır. Bir makalenin kabulü veya reddi ile ilgili son kararı bilimsel editör verir. Yönetici editör ise; makale değerlendirme işleminin idari ayrıntıları ile ve bürokratik yazışmalar ile ilgilenir. Kabul edilmiş metnin yayınlanma aşamasındaki düzeltmeleri ve yayınlanma sırasındaki sorunların çözümünü üstlenir.

Bilimsel Editörlerin Temel Sorumlulukları

Öncelikli temel sorumluluklar aşağıdaki şekilde özetlenebilir (1-3):

1. Editörler okuyucularına karşı sorumludurlar ve okuyucularının gereksinim ve beklentilerini öğrenmelidirler,
2. Yayınların değerlendirilmesi sonrasındaki kararlar ve bunların uygulanışı ile ilgili olarak bir sistem oluşturmalarıdır,
3. Dergide yer alan araştırmalardaki deneklerin hak ve güvencelerinin sağlandığından, uluslar arası etik kurallara uyulduğundan, etik kurul onaylarının alındığından, bilgilendirilmiş onam formunun imzalandığından emin olmaya çalışmalıdırlar,
4. Derginin içeriğinden ve makale çeşitlerinden sorumludurlar,
5. Yazarlara bilgi, yayın hazırlama ve gönderim kurallarının belirlenmesini ve okuyuculara duyurulmasını sağlamalıdırlar,
6. Makalelerin gecikmeden değerlendirilmesi ve yayına kabulü veya reddi açısından uygun bir işlem / prosedür geliştirmeli ve bunun sürekliliğini sağlamalıdırlar,
7. Makalenin danışmanlarca değerlendirilme sürecinde çalışmanın içeriğinin ve yazarların adlarının gizliliğini sağlamalıdırlar,
8. Kararlarının arkasında durmalı, fakat verdikleri kararı gereği halinde yeniden gözden geçirmek konusunda da tereddütlü olmamalıdırlar,
9. Sadece makalelerin değil, yapılan araştırmaların kalitesinin artırılması konusunda da çaba harcamalıdırlar,
10. Yazarlara makale hazırlama ve gönderimi, danışmanlara ise makale değerlendirmesi için kılavuzlar yayınlamalı ve bunları düzenli olarak güncellemelidirler,
11. Makalenin değerlendirilmesi ve basımı aşamalarında yapılan hataların düzeltilmesi konusunda hazırlıklı olmalı ve gereği halinde özür yazısı yayınlamalıdırlar,
12. Editöriyel değerlendirme sürecinde hiçbir etki altında kalmadan bağımsız olarak karar vermeli ve bu konuda yazarlara da güvence vermelidirler,
13. Yayın etiği ihlali veya bilimsel ahlaka aykırı durumlarda konunun aydınlanması için tüm araştırmaları yapmalı, gerekiyorsa sorunu akademik üst makamlara taşıyarak soruşturmayı genişletmeli, konu aydınlanıncaya kadar makaleyi yayınlamamalıdırlar. Sorun makale yayınlandıktan sonra ortaya çıkmış ve yazarın suçu kanıtlanmış ise; editörler bir üst akademik kurumdan gelen yazı ile bu gerçeği açıklamalı, kendi insiyatiflerini kullanarak, detaylı araştırma yaptırmadan bu tür yazılar yayınlamamalıdırlar.
14. Görevlerini ve sorumluluklarını herhangi bir şekilde etkileyecek kişisel, ekonomik veya politik bağlantıları olmamalıdır,
15. Dergilerinin geleceğine yönelik planlar yapmalı, gerekirse derginin yayın politikasını tekrar gözden geçirmelidirler,
16. Editörler dergi içeriğini belirlemede kesinlikle bağımsız olmalıdırlar; yayınevini reklamlar vb konularındaki yaklaşımını bilmeli, bilimsel içeriğin reklamlardan tamamen ayrı olması konusunda hiçbir baskı altında olmamalıdırlar.
17. Araştırma sonuçları makale dergide yayına kabul edildikten sonra dergi editörünün onayı ile medyaya ve halka sunulabilir. Yayına kabul edilmemiş bir makale prematür bir çalışmadır ve medyaya yansıtılamaz.

18. Editörler dergilerinin yılda kaç sayı çıkacağını, değerlendirme süreçlerinin ne kadar zaman alacağını, dergiye gönderilen makalelerin kabul oranını belirlemeli ve okuyucularını da bilgilendirmelidirler.

Editörler pek çok genç araştırmacıyı çalışmalarını yayına hazırlama konusunda yönlendirir ve yüreklendirirler. Toleranslı ve sempatik kişilik özelliklerine sahip olanlar çalışmaların tekrar gözden geçirilmesinde ve gerekiyorsa daha verimli bir alana yönlendirilmesinde etkili olabilirler. Çoğu editörün en önemli kazanımı dergisinin standardının yükseldiğini, kalitesinin ve okur kitlesinin arttığını görmektir. Dergi bilimsel literatüre katkıda bulunuyorsa editörün çabaları amacına ulaşmıştır.

Dergi İçeriğinin Belirlenmesi

Dergi içeriğinin belirlenme stratejisi için öneriler (1-3):

1. Dergilerin içeriği dergi sahibi olan kurumun tutumuna, uzmanlık dalına, ilgi alanına veya derginin yayınlandığı coğrafik bölgenin özelliklerine göre değişiklik gösterebilir.
2. Dergide daha önce yayınlanan makaleler de yazarlara o derginin yayın politikaları açısından hangi konuların öncelikli olduğu konusunda fikir verecektir.
3. Editör derginin hedef kitlesinin beklentilerini ve gereksinimlerini göz önüne alarak bir vizyon geliştirmeli; gelecek vadeden konulardaki araştırmaların dergiye gönderilmesi için bir stratejisi olmalıdır.
4. Geniş bir kitleye hitap etmek üzere genel konulara mı ağırlık verileceği, yoksa derginin kapsamı daraltılarak belirli bir konuda üst düzey araştırmalara mı yer verileceği belirlenmelidir.
5. Dergide yayınlanacak makale türleri ve oranları da netleştirilmeli; editöriyal yazıların, derleme makalelerin, yeni gelişmelerin, mesleki haberlerin veya tematik yazıların yer alıp almayacağı belirlenmelidir.
6. Editörler daha iyi, üst düzey bilimsel makaleleri çekebilmek için yazarlara davetler yapabilirler. Fakat dergiye gönderilen her makalenin standart değerlendirilme sürecinden geçeceği ve kabul edilme garantisi verilmediği de açık olarak belirtilmelidir.

Kararların Verilmesi ve Yazarlar ile İletişim

Makalenin gönderilme aşamasını takip eden süreç ile ilgili olarak (1-3):

1. Makalenin kabulü veya reddi ile ilgili bir sistem geliştirilmelidir.
2. Kararlar hangi ölçütlere göre alınacaktır? Danışmanların önerileri mi?, Dergide yerin olup olmaması mı? Editörün görüşü mü?
3. Editör yeni öneri ve görüşlere açık olmalı, fakat bunların bir anlamda zaman kaybı olabileceğini de göz önüne almalıdır.
4. Yazarlara son kararı bildirecek olan kişi editördür, bu; danışmanların görüşlerinin ötesinde ayrı bir açıklamanın editör tarafından hazırlanarak yazarlara gönderilmesi anlamına gelir.
5. Yayınlanma potansiyeli olan makalelerin danışman önerileri doğrultusunda düzeltilmesi ile ilgili olarak editör yazarları yüreklendirmeli, desteklemelidir.

6. Yayınlanamayacak kadar ciddi düzeltme gerektiren yazılar ise editör tarafından reddedilmeli, fakat yazarları makaleyi yeniden yazmak ve başka bir dergiye göndermek konusunda destekleyen bir üslup kullanılmalıdır.
7. Makalelerin reddedilmesi ile ilgili kararlarda; makalenin bilimsel açıdan yetersiz olması (tasarımın zayıflığı, yöntem hatası vb), orijinal özelliğinin olmaması, derginin hedef kitlesine hitap etmemesi veya dergide yer olmaması gibi ölçütler temel alınmalıdır.
8. Editör kendi dergisine bir makale gönderirse ki bu çok seyrek olmalıdır, makale editör yardımcıları ve danışmanlar tarafından rutin işlemler uygulanarak objektif bir şekilde değerlendirilmelidir.
9. Editörün çalıştığı kurumdan veya çalışma arkadaşlarından gelen makalelere de editör yardımcısı veya yayın kurulu dışından bağımsız bir kişi tarafından standart prosedür uygulanmalıdır.
10. Danışman önerileri doğrultusunda revize edilmiş makaleler editör veya eğer talep etmişse ilk değerlendirmeyi yapan danışman tarafından tekrar gözden geçirilip yeterli ve uygun değişiklik yapıp yapılmadığı incelenir. Makale yeni bir danışmana gönderilmez.
11. Reddedilen makalelerin yazarları makul ve geçerli gerekçeler ile itiraz ederlerse ret kararları editör tarafından tekrar gözden geçirilebilir. Bu tür sorunlar danışmanlar yeterli zamanı ayırmamışlar ise veya uygun olmayan öneriler getirmişler ise yaşanabilmektedir.
12. Daha önce düzeltme istenen bir makale gerekli düzeltmeler / uyarlamalar yapılmadan tekrar gönderilmişse editör derhal reddetmelidir.
13. Editör herhangi bir nedenle reddedilen bir makaleyi tekrar değerlendirmeye almak isterse yeni danışmanlar seçmesi daha uygun olur.

Derginin Öz Denetimi ve Gelişimi

Öncelikle derginin amacının net olarak belirlenmesi gerekir. Bunu takiben derginin konumunu korumaya ve iyileştirmeye yönelik stratejiler uygulanmalıdır. Hedef gruba ulaşma yanında pek çok dergi açısından topluma ulaşma da önemli bir misyondur. Ayrıca göz ardı edilemeyecek önemli bir yarar ise; ülkenin sağlık sistemine katkıdır (4).

Editörlerin ve yayın kurullarının derginin öz denetimine de zaman ayırmaları, dergi standadının yükselmesi yönünde olumlu bir adım olacaktır. Bu bağlamda makale sayıları (Gelen, Kabul/Red edilen, basılan, iade edilen, geri çekilen), makalelerin ülkelere/yörelere dağılımı, danışman değerlendirme süreleri, basım için bekleme süreleri, danışman veri tabanı ve buraya yapılan ekleme ve çıkarmalar, uluslar arası dizinlere, direkt erişim sitelerine dahil olma vb konuların periodik olarak ele alınarak gözden geçirilmesi gerekir. Bir başka yararlı uygulama ise; kullanıcı istatistiklerinin incelenmesidir. Bu açıdan yanıtlanması gereken soruların yanıtları her dergiye göre farklılık arz eder. Hangi sıklıkla ve hangi zaman aralığı için yapılmalı? Dergiler arasındaki kalite farkları var mı? İlk yılında on kez indirilen makale mi, 100 kez indirilen makale mi değerli? Makalelerin indirilme oranları bilimsel değeri veya önemi hakkında bilgi verir mi? Kullanıcı makaleyi indirir, ama okumaz ise 'kullanmış' olur mu?

Derginin teknik değerlendirmeleri kapsamında; etki faktörü (impact factor), iki yıllık/beş yıllık etki faktörü, dergi "self" atıflar ele alınarak incelenmeli, multidisipliner dergilerin bu özelliklerini bilimsel bir paylaşım ortamı oluşturmak konusunda etkin kullanmaları gerekir.

Son Söz

Yazarlar evrensel bilime katkıda bulunmak veya akademik kariyer basamaklarını tırmanmak için makale yazmaktadırlar. Hareket noktası ne olursa olsun harcanan emek göz ardı edilemez. Kendileri de birer araştırmacı olan editör ve danışmanların bu gerçeği yadsımamaları gerekir. Bunun yanı sıra unutulmamalıdır ki bir derginin bilimsel standardı ve kalitesi, editörün ve danışmanların o dergide yayınlanması istemi ile gönderilen makaleleri inceleyip değerlendirirken verdikleri emek ve harcadıkları zaman ile doğru orantılıdır.

Kaynaklar:

1. Gökçe Kutsal Y: Editör Sorumluluğu. içinde:Yılmaz O (Ed):Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2004, TÜBİTAK matbaası, Ankara, 2004, s:135-42.
2. Gökçe Kutsal Y: Editörün katkı ve sorumlulukları. içinde: Yılmaz O (Ed):Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık -2006, Openajans.Ankara, 2006, s:67-72.
3. The Responsibilities of Medical Editors <http://www.wame.org/resources/policies#definition>.
4. Thomson Reuters Releases New Journal Citation Reports. http://thomsonreuters.com/content/press_room/science/350008.